
Mapamundi de Cantino

Autor:

Data de publicació: 22-11-2013

[Salta a la navegació](#)[Salta a la cerca](#)

Cantino planisferi (1502), Biblioteca Estense, Mòdena, Itàlia

El planisferi de Cantino o mapamundi de Cantino és un mapamundi portuguès manuscrit conservat a la Biblioteca Estense a Mòdena, Itàlia. Porta el nom d'Alberto Cantino, un agent del duc de Ferrara, que el va portar amb èxit de Portugal a Itàlia el 1502. Mesura 220 x 105 cm.

Aquest planisferi és el mapa més antic que es conserva que mostra els descobriments geogràfics portuguesos a l'est i a l'oest, i és particularment notable per retratar un registre fragmentari de la costa brasilera, que l'explorador portuguès Pedro Álvares Cabral va explorar el 1500, i per representar la costa africana dels oceans Atlàntic i Índic amb notable precisió i detall.

Història

Oest i les Amèriques recentment arribades, línia Tordesillas representada - Detall de la planisfera de Cantino

Gran rosa de vent del planisferi de Cantino

A principis del segle XVI, Lisboa era una metròpoli bulliciosa on gent de diversos orígens venia a la recerca de feina, glòria o fortuna. També hi havia molts agents encoberts que buscaven els secrets portats pels viatges portuguesos a terres remotes. Entre ells hi havia Alberto Cantino, que va ser enviat a Portugal per Ercole I d'Este, duc de Ferrara, amb la intenció formal de comerç de cavalls, mentre recollia en secret informació sobre els descobriments portuguesos. La diligència de Cantino es mostra en una de les seves cinc cartes restants al duc, datada el 17 d'octubre de 1501, on descriu, entre altres coses, escoltar l'explorador portuguès Gaspar Corte-Real detallant el seu últim viatge a Terra Nova al rei Manuel I.

Una teoria popular, introduïda en els primers estudis del mapa,[2] suggereix que el Planisferi de Cantino va ser ordenat a un cartògraf portuguès oficial, que va fer una còpia del patró cartogràfic reial, l'anomenat Padrão Real, conservat en els Armazéns da Índia. No obstant això, no hi ha evidència històrica que aquest ordre s'hagi fet mai i la teoria es debilita per la presència de nombrosos errors. Es podria esperar que una còpia acuradament feta d'un estàndard oficial, si existís a Portugal en aquell moment, seria exacta. [3] Una explicació més plausible és que el mapa va ser adquirit subreptíciament poc després que es fes per a algun noble o client oficial. [4] D'una carta enviada per Cantino al seu patró, el duc de Ferrara, el 19 de novembre de 1502, sabem que va pagar 12 ducats d'or per això, que era una quantitat considerable per a l'època. Una inscripció italiana a la part posterior del mapa diu: Carta de navigar per le Isole nouam trovate in le parte de India: dono Alberto Cantino al S. Duca Hercole, que es tradueix com 'Carta de navegació de les illes recentment [descobert]... en part de les Índies: d'Alberto Cantino a Duke Hercole'.

Tot i que va il·luminar els italians a molts nous territoris encara desconeguts per a ells, va quedar obsoleta en pocs mesos a causa dels posteriors viatges de mapatge dels portuguesos. No obstant això, la seva importància per a les relacions comercials portuguès-italiana no ha de ser subestimada; aquest mapa proporcionava als italians el coneixement de la costa del Brasil i la de gran part de la costa atlàntica d'Amèrica del Sud molt abans que altres nacions sabessin que Amèrica del Sud s'estenia fins ara cap al sud. També va proporcionar grans detalls de l'oceà Índic. Una península al nord-est de Cuba ha estat identificada per alguns altres com Florida, mentre que altres argumenten que en realitat estava destinada a representar part de la Xina, la mateixa Cuba o la península de Yucatán. [5]

La informació geogràfica donada en el mapa de Cantino va ser copiada en el mapa de Canerio (o Caveri) de fa italià poc després que el mapa de Cantino arribés a Itàlia i el Canerio, al seu torn, es va convertir en la principal font per al disseny de les terres occidentals recentment descobertes en el mapa de paret molt influent del món produït per Martin Waldseemüller el 1507 sota els auspicis de René, Duc de Lorena.

Aquest antic mapa, format per 6 làmines de pergamí enganxades, es va conservar a la Biblioteca Ducal de Ferrara, durant uns 90 anys, fins que el papa Climent VIII el va traslladar a un altre palau de Mòdena, Itàlia. Més de dos segles més tard, el 1859, el palau va ser saquejat i el mapa de Cantino es va perdre. Va ser trobat per Giuseppe Boni, director de la Biblioteca Estense, aquell mateix any, en una carnisseria de Mòdena. El mapamundi de Cantino es pot trobar actualment a Mòdena, Itàlia, a la Biblioteca Estense.

Construcció

L'esquema de construcció de línies rhumb i línies geogràfiques al planisferi de Cantino. Adaptació de Gaspar (2012), Plat 3

El planisferi de Cantino és l'exemple més antic existent de l'anomenada carta de latituds, que es va desenvolupar després de la introducció de la navegació astronòmica, durant la segona meitat del segle XV. Contràriament a les cartes portolanes de la Mediterrània, que es van construir sobre la base de cursos magnètics i distàncies estimades entre llocs, en els llocs de la carta de latituds es representaven segons les seves latituds. Al planisferi de Cantino, les latituds només es van incorporar a les costes d'Àfrica, Brasil i Índia, mentre que Europa i el mar Carib van continuar representats segons el model de carta portolana.

La construcció del sistema de línies de rombe en el planisferi de Cantino utilitza dos cercles (algunes cartes utilitzen

només un, altres utilitzen fins a tres, depenent de la mida): el cercle occidental se centra a les illes del Cap Vert, el cercle oriental se centra a l'Índia. La circumferència de cada cercle està marcada amb setze punts igualment espaiats, a partir dels quals irradien les 32 rimes clàssiques: 0°, 11 1/4°, 22 1/2°, 33 3/4°, etc. Els cercles exteriors occidental i oriental són tangents entre si en una gran rosa del vent a l'Àfrica central, amb una flor de lis que indica el nord. Aquesta densa malla de línia de rombes s'utilitzava en la navegació com a referència, per llegir i marcar indicacions (cursos) entre llocs. Sis barres d'escala graduades en lligues ibèriques, amb un nombre variable de seccions (o troncs), es distribueixen per l'àrea del gràfic. S'utilitzaven per mesurar les distàncies entre llocs.

Les il·lustracions són poques, però elaborades. Dues ciutats estan molt representades: Venècia i Jerusalem. També hi ha una elaborada representació del castell portuguès de São Jorge da Mina (Castell d'Elmina, a la Costa d'Or de l'Àfrica occidental), flanquejat per dues ciutats africanes. Altres il·lustracions inclouen una muntanya en forma de lleó que representa la serralada de Sierra Leone, el far d'Alexandria (horitzontal), les mítiques Muntanyes de la Lluna (font llegendària del nil) a l'Àfrica central, i ja sigui la Muntanya de la Taula o la serralada Drakensberg a Sud-àfrica. Al llarg de la costa centreafricana hi ha els diversos marcadors de pedra creuada (padrões) erigits per Diogo Cão i Bartolomeu Dias en la dècada de 1480.

Al nord d'Àfrica, hi ha els "Montes Claros" en el lloc habitual de les muntanyes de l'Atlas, la llegenda a continuació de l'esquerra que diu que "aquesta és la terra del rei Organo, el rei del qual és molt noble i molt ric", i a la dreta que aquesta és la "terra del rei de Núbia, el rei del qual està contínuament fent guerra al Preste Joan i és erm i un gran enemic dels cristians".

Descobriments

La costa brasilera va ser sens dubte l'última a afegir-se i va arribar a la seva forma actual en tres fases: a la primera pertanyen una costa inicial que va cap al sud-est de Golfo fremosso a Cabo Sam Jorge, i des d'allà, al nord de Porto Seguro, continuant més al sud fins a la punta de la massa de terra. Una inscripció de Porto Seguro registra el descobriment i el nom de Vera Cruz, com es deia inicialment Brasil:

Porto Seguro. Vera Cruz, anomenada així amb aquest nom, va ser trobada per Pedro Alvares Cabral, un cavaller de la casa del rei de Portugal, que va descobrir en anar com a comandant de catorze vaixells que el rei va enviar a Calicut i, de camí a l'Índia, es va trobar amb aquesta terra aquí, que creia que era continental. en què hi ha moltes persones que s'observen, homes i dones, per caminar tan nus com les seves mares els porten: són bastant de pell clara que marró vermellós i tenen els cabells molt llisos. Aquesta terra va ser descoberta el 1500. [7]

Només una porció relativament petita de la costa, entre la bandera prop de la inscripció de Vera Cruz i el costat nord de la baia de todos os santos, hauria estat inspeccionada, el 1500, per la flota de Pedro Álvares Cabral. A la segona fase pertany l'enganxament de la franja de pergami entre Rio de São Francisco i Golfo fremosso, que s'hauria basat en la informació portada per la flota de João da Nova, que va arribar a Lisboa al setembre de 1502. En la tercera fase s'hauria afegit l'illa anomenada quaresma, juntament amb alguns noms escrits en cursiva. [8]

Es creu que el redescobriments europeu de Groenlàndia va ser obra de João Fernandes Labrador i Pedro de Barcelos entre 1495 i 1498, i també visitat per Giovanni Caboto (John Cabot), en l'expedició anglesa de 1498. Però la representació de l'illa en el mapa suggereix que es basava en la missió portuguesa de Labrador i Barcelos. Terranova va ser probablement visitada per una expedició anglesa entre 1497 i 1498, i de nou, per l'explorador portuguès Gaspar Corte-Real el 1500 i 1501. El mapa deixa clar que la terra va ser descoberta i cartografiada per a Portugal per Gaspar Corte-Real, per al rei Manuel I de Portugal.

Amèrica del Nord

Fragment del mapa cantí de 1502, que mostra Cuba i terra al nord-oest.

Terranova, que va ser visitada el 1500 i 1501 per Gaspar Corte-Real i el seu germà Miguel, membres de la casa reial portuguesa, està etiquetada com Terra del Rei de Portugal al mapa cantí. [9]

Segons alguns autors, un tram de la costa continental d'Amèrica del Nord està representat en el mapa de Cantino. Si la península dibuixada al nord-oest de Cuba representés les costes de Florida, significaria que havia estat descoberta 11 anys abans que Ponce de León tingués crèdit per descobrir-la el 1513. No obstant això, altres autors rebutgen aquesta teoria i identifiquen aquesta península amb el continent d'Àsia, al qual Colom creia haver arribat, o amb la península de Yucatán. [10]

Vegeu també

Cartografia d'Amèrica Llatina
Primers mapes del món
Xarxa Windrose
Mapa de Juan de la Cosa

Notes

^ Gaspar, Joaquim Alves (2012). "Errors, errors i embolics: escrutini del planisferi de Cantino amb un ull cartomètric". *Imago Mundi*. 64 (2): 181-200. doi:10.1080/03085694.2012.673762.

^ Duarte Leite (1923), 225-32

^ Gaspar (2012), 181-82

^ Gaspar (2010), 182; 195

^ ? Peck, Douglas T. (2003). "LA PRIMERA LLISTA EUROPEA DE FLORIDA I LES COSTES ADJACENTS". *El geògraf de Florida*. 34: 82-113.

^ Gaspar (2012), 129-82

^ Porto Seguro: a Vera Cruz chamada per nome aquall achou pedralvares cabrall fidalgo da cassa del Rey de portugall e elle a descobrio indo por capitan moor de quatorze naos que a dito rey mandava a caliquy y en el caminho Indo topou com esta terra accui aqual terra se cree ser terra firme em aqual a muyta gente de discricam andam nuos omes & molheres como suas mais os pario sam mais brancos que bacos e teem os cabelos muyto corredios: foy descoberta esta dita terra em aera de [mil] quinhentos. Martin Lehmann, "La representació d'Amèrica en el mapamundi de Martin Waldseemüller de 1507-Geografia humanista al servei de la propaganda política", *Cogent Arts & Humanities*, vol.3, no.1, 2016, p.7. [1]

^ Roukema (1963), p. 7-8

^ "Exploració portuguesa al llarg de la costa nord-est d'Amèrica del Nord".

^ Allen, John Logan (1997). *Un nou món revelat*. Premsa de la Universitat de Nebraska. p. 198. isbn 978-0803210158.

Bibliografia i referències

Gaspar, Joaquim A. (2010) De la Carta portolana de la Mediterrània a la carta de latituds de l'Atlàntic: anàlisi cartomètrica i modelització. Tesi doctoral. ISEGI, Universidade Nova de Lisboa [2]

Gaspar, Joaquim A. (2012) 'Errors, errors i embolics: Escrutant el planisferi de Cantino amb un ull cartomètric', *Imago Mundi*, Vol. 64, Part 2: 181-200 [3]

Harris, Henry (1883) *Les Corte-Real e leurs voyages au Nouveau Monde*. París[4]

Harris, Henry (1892) *El descubrimiento de América del Nord: una investigación crítica, documental y historia*. Londres: Henry Stevens i Son; París: H. Welter. [5]

Leite, Duarte (1923) 'O mais antigo mapa do Brasil', in *História da Colonização Portuguesa do Brasil*, vol. II, p. 223–81. Porto: Litografia Nacional

Mota, Avelino Teixeira da (1977) *A África no Planisfério Português Anónimo "Cantino" (1502)*. Centro de Estudos de Cartografia Antiga, Separate CII. Lisboa: Junta de Investigações do Ultramar.

Pereira, Moacyr (1994) 'O Novo Mundo no Planisfério da Casa de Este, o "Cantino" '. Revista do Instituto Histórico e Geográfico Brasileiro, 155 (384), p. 680–718.

Roukema, E. (1963) 'Brasil en el mapa de Cantino', Imago Mundi, Vol. 17, p. 7–26

Enllaços externs

A Wikimedia Commons hi ha contingut multimèdia relatiu a: [Mapa de Cantino](#)

Carta del Cantino, PDF des del web de Biblioteca Estense, Mòdena

Carta del Cantino, Imatge del planisferi cantino, zoomable a molt alta resolució, a Bibliothèque et Archives nationales du Québec. (Feu clic al botó 1:1 per obtenir la màxima resolució. Feu clic a Image plein écran per obtenir una visualització a pantalla completa.) (en francès)